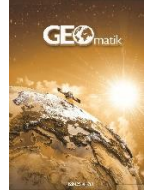

Geomatik

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/geomatik>

e-ISSN 2564-6761

Harita bilimci Prof. Dr. Murat Yakar'ın yazıt bilimi alanına katkıları

Cengiz Alyılmaz *¹

¹ Bursa Uludağ Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türkiye, calyilmaz@uludag.edu.tr

Kaynak Göster: Alyılmaz, C. (2025). Harita bilimci Prof. Dr. Murat Yakar'ın yazıt bilimi alanına katkıları. Geomatik, 10(3), 443-477.

DOI: 10.29128/geomatik.1724972

Anahtar Kelimeler

Harita
Yazıt bilimi
Murat Yakar
Katkı

Araştırma Makalesi

Geliş:22.05.2025
1.Revize:08.07.2025
2.Revize:19.07.2025
Kabul:20.07.2025
Yayınlanma:01.12.2025

Öz

Geçmişten günümüze dünya milletleri haritaya ve haritacılığa önem vermişlerdir. Harita bilimi özellikle içinde bulunulan yüzyılda oldukça değer kazanmıştır. Haritacılığın Türkiye'deki gelişimi de göz önüne alındığında son 30 yılda önemli gelişmeler kaydedilmiştir. İlgili alan yazınına birçok eser eklenmiş; lisans, yüksek lisans, doktora düzeyinde önemli sayıda insanın yetişmesi sağlanmıştır. Bu çalışmada haritacılık ve fotogrametri alanında özelde Türkiye'nin genelde dünyanın önde gelen bilim adamlarından birisi olan Prof. Dr. Murat YAKAR'ın kendi alanına katmış olduğu değer ve epigrafi alanına sağlamış olduğu katkı hakkında bilgi verilmektedir. Prof. Dr. Murat YAKAR, 30 yılı aşan mesleki deneyimi, yayınlanan makaleleri, bildirileri, birçoğu alanında ilk olan ders kitabı ve başvuru kaynağı olan kitapları, ulusal ve uluslararası alanda kuruculuğunu, editörlüğünü yaptığı bilimsel dergiler ile hem haritacılık ve fotogrametri alanında hem de Türk ve dünya akademisinde önemli bir bilim adamı olarak karşımıza çıkmaktadır. Asya'dan Avrupa'ya uzanan coğrafyada görev aldığı projelerin de etkisiyle epigrafi alanına yazıtların tespiti, yazıtların ve ilgili alanların haritacılıkla ilişkisi, Türk dünyasının önemli coğrafyalarının haritalarının çıkarılması, toprak altındaki yazıtların belirlenmesi gibi birçok konuda katkı sunan Prof. Dr. Murat YAKAR hakkında görseller eşliğinde bilgi sunulmaktadır.

Contributions of cartograph Prof. Dr. Murat Yakar to the field of epigraphy

Keywords

Map
Epigraphy
Murat Yakar
Contribution

Research Article

Received: 22.05.2025
1.Revised:08.07.2025
2.Revised:19.07.2025
Accepted:20.07.2025
Published:01.12.2025

Abstract

From the past to the present, the world's nations have given importance to maps and cartography. The science of cartography has gained great importance, especially in the current century. Considering the development of cartography in Turkey, significant developments have been made in the last 30 years. Many works have been added to the relevant literature, and many have been trained at undergraduate, graduate, and doctoral levels. This study provides information about the value that Prof. Dr. Murat YAKAR, one of the leading scientists of Turkey and the world in the fields of cartography and photogrammetry in particular, and the contribution he has made to the field of epigraphy. Prof. Dr. Murat YAKAR stands out as an important scientist in the fields of cartography and photogrammetry, as well as in Turkish and world academia, with his professional experience of over 30 years, published articles, and papers, many of which are the first in their fields and books that are reference sources, and scientific journals that he founded and edited in national and international arenas. Information is provided with visuals about Prof. Dr. Murat YAKAR, who contributed to the field of epigraphy, such as the detection of inscriptions, the relationship of inscriptions and related areas with cartography, the mapping of important geographies of the Turkish world, and the determination of underground inscriptions, with the influence of the projects he took part in in the geography extending from Asia to Europe.

1. Prof. Dr. Murat Yakar'ın Öz Geçmişi:

Murat YAKAR, 1968 yılında Mersin'de dünyaya gelir; babası, Alırza Bey; annesi Gülseren Hanım'dır.

YAKAR, ilk, orta ve lise öğrenimini Erdemli'de ve Mersin'de tamamlar.

Foto 1: Yakar'ın ilkokul yıllarında çekilmiş bir görüntüsü

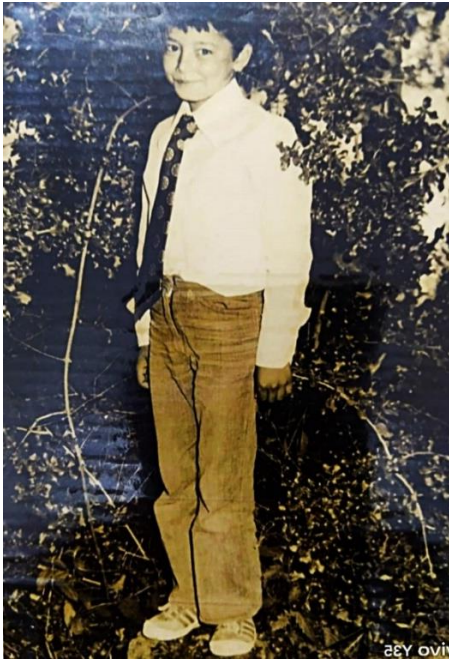

Foto 2: Yakar'ın ortaokul yıllarında çekilmiş bir görüntüsü

YAKAR, Selçuk Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeodezi ve Fotogrametri Bölümünden (şimdiki adıyla Harita Mühendisliği Bölümünden) 1991 yılında mezun olur; aynı yıl Erzincan Barajı'nda "Harita Mühendisi" ve "Harita Mühendisleri Şefi" olarak işe başlar.

YAKAR, (açılan sınavı kazanarak) 29.9.1992 tarihinde mezun olduğu Selçuk Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeodezi ve Fotogrametri Bölümüne "Araştırma Görevlisi" olarak girer.

YAKAR, 1995 yılında Selçuk Üniversitesinde "Türkiye'de Fotogrametrik Harita Yapım Yöntemlerinin Araştırılması" başlıklı yüksek lisans tezini savunarak "Bilim Uzmanı" ünvanını; 2002 yılında ise "Fotogrametrik Amaçlarla Kullanılan Tarayıcıların Radyometrik ve Geometrik Doğruluğunun Araştırılması" başlıklı doktora tezini tamamlayarak "Doktor" ünvanını alır; 2003 yılında "Yardımcı Doçent" olarak atanır.

2010 yılında "Doçent" olan YAKAR, 2016 yılında Selçuk Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde, 2017 yılında ise Mersin Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde "Profesör" ünvanını alır.

YAKAR, 1997-2001 yılları arasında TİKA tarafından yürütülen Moğolistan'daki Türk Anıtları ve Yazıtları Projesi'nde¹ "Fotogrametri Uzmanı" olarak çalışır.

Foto 3: Yakar'ın TİKA tarafından yürütülen Moğolistan'daki Türk Anıtları ve Yazıtları Projesi kapsamında Hocası Prof. Dr. Ferruh Yıldız ve meslektaşları Prof. Dr. Hakan Karabörk ile Kök Tigin Yazıtı üzerinde belgeleme yaparken çekilmiş görüntüsü (Moğolistan; Foto: C. Alyılmaz)

¹ Moğolistan'daki Türk Anıtları ve Yazıtları Projesi hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Alyılmaz, 2001a, s. 40-43; Alyılmaz, 2001b, s. 31-35; Alyılmaz, 2001c, s. 39-44; Alyılmaz vd. 2001.

YAKAR, Çin Halk Cumhuriyeti, Japonya, Hindistan, Rusya Federasyonu, Avrupa Ülkeleri, İran, Gürcistan, Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan vd. ülkelerde eski Türk anıtlarının ve yazıtlarının epigrafik ve

fotogrametrik belgelenmelerinin yapılmasıyla ilgili birçok uluslararası projede görev alır; Türkiye’de de yaklaşık 50 projede yönetici ve araştırmacı olarak çalışır.

Foto 4: Yakar’ın fotogrametrik belgelenmesini de gerçekleştirdiği I. Bilge Tonyukuk Yazıtı önünde çekilmiş görüntüsü (Moğolistan; Foto: C. Alyılmaz)

YAKAR, uzun yıllar görev yaptığı Selçuk Üniversitesinden 2017 yılında ayrılıp Mersin Üniversitesine geçer ve “Harita Mühendisliği Bölümü”nü kurar.² Mersin Üniversitesi bünyesinde Uzaktan Algılama ve CBS yüksek lisans ve doktora Programı’nın,

Arazi Yönetimi ve Gayrimenkul Değerlemesi Yüksek Lisans Programı’nın açılmasını sağlar; 2024 yılına kadar da bu programların Ana Bilim Dalı Başkanlığı görevlerini yürütür; Deniz Araştırmaları ve Su Altı Araştırmaları Merkezinin açılmasına da vesile olur.

² YAKAR’ın emek edip yetiştirdiği, Mersin Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde Harita Mühendisliği Bölümünü kurarken yanına aldığı kişilerden bir kısmı ne yazık ki sonraki dönemlerde “kişisel çıkarlarını ön planda tutup” onu birçok hususta yalnız bırakmayı tercih etmişlerdir. Hayatın her alanında olduğu gibi artık

bilim dünyasında da sıkça karşılaşılan bu tür “vefasız” kişileri yüzyıllar öncesinde herhâlde en güzel anlatan da seçkin ve saygın Türk Şairi Fuzûlî olmuştur: *Eyleseñ tûfiye talim-i edâ-yı kelimât; Nuḡı insân olur ammâ özi insân olmaz!..* (Fuzûlî Divanı; Kılınç, 2021, s. 721).

Foto 5: Yakar'ın, Taklamakan Çölü'nde Uygur Dönemi'ne ait Budist tapınağın kalıntısı önünde çekilmiş görüntüsü (Çin Halk Cumhuriyeti Uygur Özerk Bölgesi Hoten, Revak; Foto: C. Alyılmaz)

YAKAR'ın 85 kitabı, ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde yayımlanmış 200'e yakın makalesi ile ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılarda sunmuş olduğu 200'den fazla bildirisi bulunmaktadır.³

Prof. Dr. Murat YAKAR, Harita Mühendisliği'nin farklı alanlarıyla ilgili (her biri birbirinden değerli, Türkçe ve

İngilizce münferit ve müşterek olarak hazırlanmış) kitaplarının önemli bir kısmı yurt içinde ve yurt dışındaki üniversitelerde hem başvuru eseri olarak kullanılmakta; hem de ders kitabı olarak okutulmaktadır.

³ YAKAR'ın yayınları ulusal ve uluslararası ortamlarda büyük kabul görmüş; çalışmalarına 22.06.2025 tarihi itibarıyla 5812 atıf yapılmıştır. YAKAR'ın belirtilen tarih itibarıyla h-endeksi 51, i10

endeksi ise 120'dur. YAKAR'ın spesifik bir alanda çalışıyor olmasına karşın bu atıf oranlarına ulaşmış olması takdire şayandır.

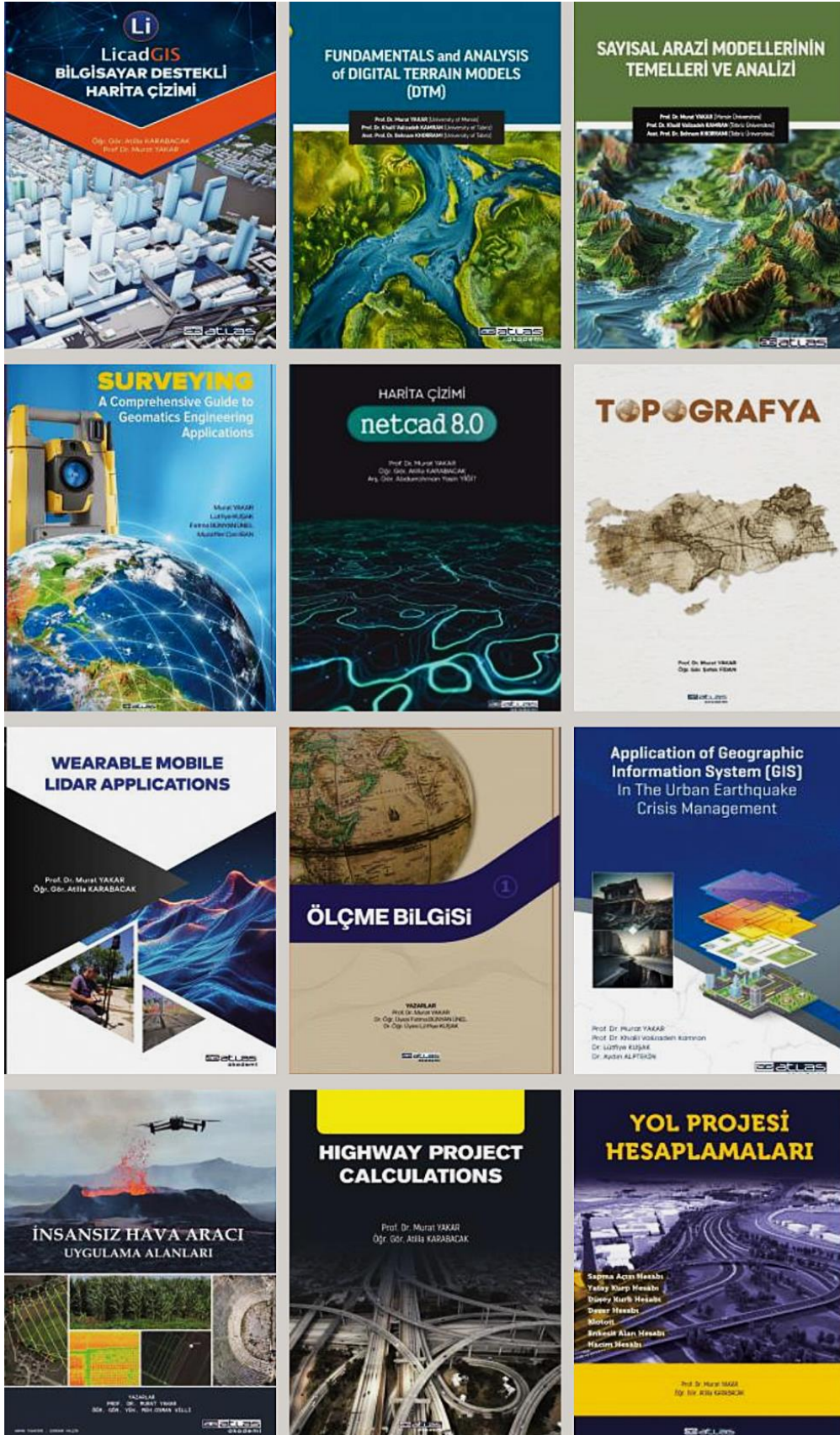

Foto 6: Prof. Dr. Murat YAKAR'ın eserlerinden bir kısmının kapak görüntüleri⁴

⁴ Prof. Dr. Murat YAKAR'ın eserleriyle ilgili görselleri bir araya getiren Dr. Nazmi ŞEN'e teşekkür ederim.

Foto 7: Prof. Dr. Murat YAKAR'ın eserlerinden bir kısmının kapak görüntüleri

Foto 8: Prof. Dr. Murat YAKAR'ın eserlerinden bir kısmının kapak görüntüleri

Prof. Dr. Murat YAKAR'ın münferit ve müşterek olarak yayımlamış olduğu eserler incelendiğinde bunların haritacılık / fotogrametri alanlarının hem Türkiye'de hem de Türkiye dışında ilk ve öncü nitelikteki başvuru eserleri oldukları dikkati çeker.

YAKAR ve ekip arkadaşları tarafından yayımlanan birbirinden özgün eserler, hem genç bilim insanlarının yetişmesine katkı sağlamış hem yazarlarını uluslararası marka isimler hâline getirmiş hem de haritacılık / fotogrametri alanlarında genel anlamda Türkiye'deki üniversitelerin özelde ise Mersin Üniversitesinin uluslararası boyutta tanınırlığını artırmıştır.

Prof. Dr. Murat YAKAR ve ekip arkadaşlarının uluslararası düzeydeki bilgi, birikim ve deneyimlerini belgeleyip somutlaştırıp kalıcı kılarak kitaba dönüştürmüş olmaları her türlü takdirin üzerindedir. Ziya Paşa'nın ifadesiyle:

Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz;

Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde!..

Prof. Dr. Murat YAKAR, Mersin Üniversitesinde (bugün Harita Bilimleri alanında dünyada marka hâline gelen) "Intercontinental Geoinformasyon Days" ve "Advanced Engineering Days" kongrelerini başlatır.

Foto 9: Yakar'ın Tebriz Üniversitesinde gerçekleştirilen (öncüsü olduğu) "Advanced Engineering Days (İleri Mühendislik Günleri)"nin afişi önünde çekilmiş görüntüsü (Foto: C. Alyılmaz)

YAKAR, başta "International Journal of Engineering and Geosciences" "Turkish Journal of Engineering" olmak üzere SCOPUS, Web of Science ve ULAKBİM TRDizin gibi

indexlerde taranan 20'den fazla uluslararası nitelikli bilimsel - akademik dergiyi yayın hayatına başlatıp editörlüğünü gerçekleştirir.

Foto 10: Prof. Dr. Murat YAKAR’ın bilim dünyasına kazandırdığı bilimsel-akademik nitelikli dergilerden bir kısmının kapak görüntüleri

Prof. Dr. Murat YAKAR, yukarıda bir kısmı belirtilen bilimsel - akademik çalışmalarının ve yayın faaliyetinin yanında 2017-2023 yılları arasında Mersin Üniversitesi Rektör Danışmanı ve Mersin Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dekanı olarak görev yapar.

YAKAR, ülkemizdeki ve yurt dışındaki birçok üniversitede yüksek lisans ve doktora seviyelerinde

öğrencilere tez danışmanlıkları yapmakta; genç akademisyenlerin yetişmesine katkı sağlamaktadır.

Hâlen Mersin Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Harita Mühendisliği Bölüm Başkanı olarak görev yapan Prof. Dr. Murat YAKAR, iyi derecede İngilizce; orta derecede bazı Türk lehçelerini bilmektedir.

YAKAR, İrem ve Orkun Bilge Kağan adlı iki çocuk babasıdır.

Foto 11: Yakar'ın Orhun Şelalesi önünde çekilmiş bir görüntüsü (Moğolistan; Foto: C. Alyılmaz)

2. Prof. Murat YAKAR'ın Yazıt Bilimi Alanına Katkıları Üzerine:

Prof. Dr. Murat YAKAR, fotogrametri bilim dalının Türkiye'de ve Türkiye dışında en çok tanınan ve en çok

yayın yapan bilim adamlarının başında gelmektedir. YAKAR'ın çalışmalarının büyük bölümü alan araştırmasına dayanmaktadır.

Foto 12: Yakar'ın, Krasnoyarsk Kray Müzesinde sergilenen ve daha önce uzaya gönderilen bir aracı gösterirken çekilmiş görüntüsü (Rusya Federasyonu; Foto: C. Alyılmaz)

YAKAR, fotogrametri bilim dalının kapsam alanını (araştırma ve inceleme dallarını) genişleten; alana yenilikler getiren ve farkındalık kazandıran bir bilim adamıdır. O, insansız hava araçlarını yurt içinde ve yurt dışında fotogrametri ve epigrafi alanlarında kullanan ilk bilim adamlarından biridir.

YAKAR, farklı disiplinlerdeki bilim adamlarıyla iş birliği içinde çalışmayı başarabilen bu bağlamda epigrafi / yazıt bilimi alanında çalışan bilim adamlarıyla pek çok ortak uluslararası proje yapan; eski Türk yazıtlarının, anıtlarının ve mimarlık eserlerinin fotogrametrik belgelenmelerini gerçekleştiren bilim adamıdır.

Bilindiği üzere yazıt bilimi, farklı konularda, farklı objeler üzerine yazılmış / işlenmiş ya-zıtlarla [ve diğer grafiksel dil öğeleriyle (petroglifler, damgalar...)] ilgili araştırma ve incelemeler yapan; pek çok bilim dalıyla (tarih, sanat tarihi, coğrafya, lengüistik, paleografi,

paleontoloji, arkeoloji, antropoloji, etnoloji, nümismatik, fotogrametri, jeodezi...) yakın ilişkisi olan bir bilim dalıdır. Yazıt bilimci ise yazıt biliminin temel ilkelerini, yöntemlerini ve tekniklerini bildiği kadar anılan bilim dallarının temel prensiplerini ve kurallarını da bilen; onlardan yararlanan kişidir (Alyılmaz 2010, s. 313-314)

Prof. Dr. Murat YAKAR, Türk Yazıt Bilimi ile ilgili çalışmalarda fotogrametrik yöntem ve teknikleri uygulayan ilk "Harita Bilimciler"den biridir. O, 1997 yılında, Doktora Hocası / Danışmanı Prof. Dr. Ferruh YILDIZ'ın Başkanlığını yaptığı Jeodezi ve Fotogrametri Ekibi'nde yer alarak Moğolistan'daki Türk yazıtlarını kurtarmak ve Ötüken Türk kültür ve medeniyetini ortaya çıkarmak amacıyla başlatılan ve Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA) tarafından yürütülen Moğolistan'daki Türk Anıtları Projesi'nde "Fotogrametri Uzmanı" olarak görev alır.

Foto 13: 1997 yılında TİKA tarafından başlatılan Moğolistan'daki Türk Anıtları Projesi'nde görev yapan Türk-Moğol Bilim Heyeti'nde görev yapanların bir arada çekilmiş görüntüsü⁵

Aynı projede “Üst Kurul Üyesi” ve “Epigrafi / Yazıt Bilim Kolu Başkanı” olarak görev yapan (Prof. Dr.) Cengiz ALYILMAZ ile tanışma ve çalışma imkânı bulan YAKAR, ALYILMAZ'ın kılavuzluğunda 1997-2002 yılları arasında Moğolistan'da, sonraki yıllarda ise Çin Halk Cumhuriyeti, Japonya, Hindistan, Rusya Federasyonu (Tuva, Hakasya, Dağlık Altay, Krasnoyarsk Kray), Avrupa Ülkeleri, İran, Gürcistan, Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan vd. ülkelerde eski Türk anıt ve yazıtlarıyla ilgili araştırma ve incelemeler yapıp eski Türk yazıtlarının fotogrametrik belgelerini gerçekleştirir.

YAKAR'ın ALYILMAZ'la 1997 yılında Moğolistan'daki Türk Anıtları projesiyle başlayan bilimsel - akademik dayanışması beraberinde bugüne kadar devam eder; birbirinden özgün projelerin de hayata geçirilmesine vesile olur.

Foto 14: Yakar'ın fotogrametrik belgelerini de gerçekleştirdiği Köl Tigin Yazıtı önünde çekilmiş görüntüsü (Moğolistan; Foto: C. Alyılmaz)

YAKAR, aşağıda yalnızca bir kısmı belirtilen (Cengiz ALYILMAZ'ın öncülüğünde gerçekleştirilen) uluslararası nitelikli bilimsel - akademik projelerde özverili bir şekilde görev yapar:⁶

Gürcistan'daki Türklerin Dünyu Bugünü, Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi, Uluslararası Projede Fotogrametrik Belgeler Grup Başkanı (2002-2006).

Orta Asya'daki Kültür ve Uygarlıkların Araştırılması Projesi, Kırgızistan - Türkiye Manas Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında yürütülen Uluslararası Projede Fotogrametrik Belgeler Grup Başkanı (2004-2006).

Türk Kültüründe Yazı Kavramının Gelişimi Projesi, Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi, Uluslararası Projede Fotogrametrik Belgeler Grup Başkanı (2007-2009).

Güney Türkistan, Kafkaslar ve Avrupa'daki Türk Yazıtları Projesi, Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi, Uluslararası Projede Fotogrametrik Belgeler Grup Başkanı (2007-2008).

Turfan ve Komşu Bölgelerdeki Runik Yazıtlarla İlgili Epigrafik ve Fotogrametrik Araştırmalar, Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi, Uluslararası Projede Fotogrametrik Belgeler Grup Başkanı (2009-2017).

Nahçıvan - Erzurum İpek Yolu Güzergâhındaki Türk Kültür ve Uygarlık Eserlerinin Araştırılması, Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi, Uluslararası Projede Fotogrametrik Belgeler Grup Başkanı (2013-2014).

Çin Halk Cumhuriyeti, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Rusya Federasyonu'ndaki Yazıtlarla İlgili Epigrafik ve Fotogrametrik Araştırmalar, Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi, Uluslararası Projede Fotogrametrik Belgeler Grup Başkanı (2013-2015).

Dünya Mirası Olan Ahlat Mezar Taşlarının Bulunduğu Bölgenin Hâlihazır Haritasının Yapılması, Bitlis Eren Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi, Ulusal Projede Fotogrametrik Belgeler Grup Başkanı (2013-2014).

Dünya Mirası Olan Ahlat Mezar Taşlarının Bulunduğu Bölgenin Ortofoto Haritalarının İnsansız Hava Araçları Yardımıyla Yapılması, Bilimsel Araştırma, Ulusal Projede Fotogrametrik Belgeler Grup Başkanı (2014-2015).

Dünya Mirası Ahlat Selçuklu Mezarlığı ile Kümbetlerin Lidar ve Jeofizik Yöntemlerle Araştırılması, Yüzey ve Yüzeyaltı Yapı Modellemesi, Ulusal Projede Fotogrametrik Belgeler Grup Başkanı (2014-2015).

Prof. Dr. Murat YAKAR, bilişim teknolojilerini, görüntüleme ve radar teknolojilerini, insanlı ve insansız hava araçlarıyla veri elde etme ve görüntüleme teknolojilerini bilen ve bunları yazıt bilimi alanına uygulayan ender bilim adamlarından biridir. YAKAR'ı alanındaki diğer bilim adamlarından ayıran en önemli özellik de eski Türk yazıtlarıyla ilgili çalışmalarıdır. Nitekim YAKAR, Türkiye'de fotogrametrik yöntem ve teknikleri epigrafi alanına en çok uygulayan ve bunda da başarılı olan tek bilim adamıdır.

⁵ YAKAR, fotoğrafta üst tarafta en sağda; ALYILMAZ ise üst tarafta soldan ikinci sırada durmaktadır.

⁶ Prof. Dr. Murat YAKAR, belirtilen projelerin dışında yurt içinde de onlarca proje hazırlamış ve bunları başarılı bir şekilde sonuçlandırmıştır.

Prof. Dr. Murat YAKAR, her şeyini bilime adayan; uluslararası seviyede yayın yapacak kadar iyi derecede yabancı dil (İngilizce) bilen bir bilim adamıdır. YAKAR, (Kök)türkçe uzmanı olan ancak (Kök)türk harfli yazıtları görmeyen ve (Kök)türkçe bilmeyenlere inat (Kök)türk harfli yazıtların tamamını gören ve bunları okuyabilen tek “Fotogrametri Mühendisi” / “Harita Bilimci” dir.

Bir fotoğraf, bir görsel belge hem tarihe tanıklık eder hem de bilgisine ve ilgisine yüzlerce sayfaya denk bilgiyi aktarır. YAKAR’ın fotogrametrik ve epigrafik çalışmaları ile yazıt bilimi alanına katkıları hakkında bilgi vermek adına onun bazı fotoğraflarını dikkatlere sunmak bu bakımdan yararlı olacaktır:

Foto 15: Yakar’ın, Gobustan’ın Büyük Taş bölgesinde bulunan kaya üstü tasvirleri (petroglifleri) belgelerken çekilmiş görüntüsü (Azerbaycan; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 16: Foto: Yakar'ın fotogrametrik belgelemesini de gerçekleştirdiği Köli Çor Yazıtı önünde çekilmiş görüntüsü (Moğolistan; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 17: Yakar'ın Hangidaı Yazıtı'nı belgelerken çekilmiş bir görüntüsü (Moğolistan; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 18: Yakar'ın fotogrametrik belgelemesini de gerçekleştirdiği II. Gurvan Mandal Yazıtı önünde çekilmiş görüntüsü (Moğolistan; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 19: Yakar'ın Arhanan Yazıtı'nı (C. Alyılmaz ile birlikte) belgelerken çekilmiş bir görüntüsü (Moğolistan; Foto: Ts. Battulga)

Foto 20: Yakar'ın I. Karabalgasun Yazıtı'nı belgelerken çekilmiş görüntüsü (Moğolistan; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 21: Yakar'ın Turfan Müzesi'nde Kutlug Kunçuy Yazıtı'nı belgelerken çekilmiş görüntüsü (Çin Halk Cumhuriyeti / Uygur Özerk Bölgesi; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 22: Yakar'ın Yargol Yazıtları'nı (Hu Hong ve Luo Xin ile birlikte) belgelerken çekilmiş görüntüsü (Çin Halk Cumhuriyeti / Uygur Özerk Bölgesi; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 23: Yakar'ın Yargol Yazıtları'nı (C. Alyılmaz ile birlikte) belgelerken çekilmiş görüntüsü (Çin Halk Cumhuriyeti / Uygur Özerk Bölgesi; Foto Luo Xin)

Foto 24: Yakar'ın (Tangutlara ait) Beyaz Piramitler'in bulunduğu yerde çekilmiş görüntüsü⁷
(Çin Halk Cumhuriyeti / Yinchuan Bölgesi; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 25: Yakar'ın Tuyuğ Mezarlığı'nda çekilmiş görüntüsü
(Çin Halk Cumhuriyeti / Uygur Özerk Bölgesi; Foto: C. Alyılmaz)

⁷ Televizyon kanallarına çıkıp “Beyaz Piramitler yoktur!” veya “Beyaz Piramitler’in Türklerle ilgisi yoktur!” diyenlere bu görüntüyü ithaf ediyorum. Cengiz ALYILMAZ ve Murat YAKAR, proje başkanlıklarını Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ ve Prof. Dr. Luo XIN’in yaptıkları “Turfan ve Komşu Bölgelerdeki Runik Yazıtlarla İlgili Epigrafik ve Fotogrametrik Araştırmalar” ile “Çin Halk Cumhuriyeti, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Rusya Federasyonu’ndaki Yazıtlarla İlgili Epigrafik ve Fotogrametrik Araştırmalar” başlıklı projeler kapsamında farklı tarihlerde Beyaz Piramitler’de epigrafik ve fotogrametrik belgelenmeler gerçekleştirmişlerdir. Beyaz Piramitler hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Alyılmaz, 2015, s. 58-68.

Foto 26: Yakar'ın Mongolküre'deki üzerinde Niri Kağan Yazıtı'nı barındıran heykele sarılarak çekilmiş görüntüsü (Çin Halk Cumhuriyeti / Uygur Özerk Bölgesi; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 27: Yakar'ın Opal'daki Kâşgarlı Mahmud'un Heykeli önünde çekilmiş görüntüsü
(Çin Halk Cumhuriyeti / Uygur Özerk Bölgesi; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 28: Yakar'ın Dağlık Altay'daki bir dikili taşın önünde çekilmiş görüntüsü
(Rusya Federasyonu / Dağlık Altay Özerk Cumhuriyeti; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 29: Yakar'ın Uybat Bölgesi'ndeki bir dikili taşın önünde çekilmiş görüntüsü
(Rusya Federasyonu / Hakasya Özerk Cumhuriyeti; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 30: Yakar'ın tarihî Burana Minaresi önünde çekilmiş görüntüsü (Kırgızistan; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 31: Yakar'ın Turfan'daki Bezeklik Manastırı önünde çekilmiş görüntüsü⁸
(Çin Halk Cumhuriyeti / Uygur Özerk Bölgesi; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 32: Yakar'ın Köli Çor Yazıtı'nın bulunduğu yerde çekilmiş görüntüsü (Moğolistan; Foto: C. Alyılmaz)

⁸ Prof. Dr. Murat YAKAR, başta piyano olmak üzere birçok musiki aletini çalabilmektedir.

Foto 33: Yakar'ın, Borçalı'nın Darvaz Köyü'nde Ord. Prof. Dr. Valeh Hacılar için yapılan anma töreninde belgeleme yaparken çekilmiş görüntüsü (Gürcistan; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 34: Yakar'ın, Kızıl'daki Tuva Millî Müzesi önünde çekilmiş görüntüsü (Rusya Federasyon; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 35: Yakar'ın, Karakorum'da arazi çalışması sırasında çekilmiş görüntüsü (Moğolistan; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 36: Yakar'ın Kyôto'nun Kitaku semtindeki Budizm'in Rinzai kolu mensuplarına ait Kinkaku-ji (Altın Köşk Tapınağı / Altın Tapınak) önünde çekilmiş görüntüsü (Japonya; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 37: Yakar'ın, Tiflis'teki tarihî hamamların önünde çekilmiş görüntüsü (Gürcistan; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 38: Yakar'ın Yenisey Irmağı önünde çekilmiş görüntüsü
(Rusya Federasyonu / Tuva Özerk Cumhuriyeti; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 39: Yakar'ın at üzerinde çekilmiş görüntüsü (Çin Halk Cumhuriyeti / Uygur Özerk Bölgesi; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 40: Yakar'ın, Turfan'da çekilmiş görüntüsü (Çin Halk Cumhuriyeti / Uygur Özerk Bölgesi; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 41: Yakar'ın Nevruz Bayramı'nda Bişkek'te çekilmiş görüntüsü (Kırgızistan / Bişkek; Foto: C. Alyılmaz)

YAKAR, engin bilgi, birikim ve deneyimlerinin ürünü olan başarılı çalışmalarından, bilimsel - akademik yayınlarından, eski Türk anıtlarının, yazıtlarının ve mimarlık eserlerinin fotogrametrik ve epigrafik belgelenmelerine katkılarından dolayı 2013 yılında Valeh Hacılar Uluslararası Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar

Vakfi tarafından verilen "Türk Dünyası Hizmet Ödülü"ne; 2015 yılında ise Millî Savunma Bakanlığı tarafından verilen "Türkiye Ulusal Fotogrametri ve Uzaktan Algılama Birliği (TUFUAB) Hizmet Ödülü"ne layık görülmüştür.

Foto 42: Yakar'ın Ulaanbaatar'da Naadam Bayramı'nda çekilmiş görüntüsü (Moğolistan; Foto: C. Alyılmaz)

3. Sonuç ve öneriler:

“Özveri”, “vefa”, “dostluk”, “başarı” ve “beceri” kavram işaretini isminde ve şahsında somutlaştıran Prof. Dr. Murat YAKAR, (kimseler bilmeseyse de) “şair”dir⁹; “yazar”dır; “fotoğraf sanatçısı”dır; “seyyah”tır; gerçek bir “Türk aydını”dır.¹⁰

Foto 43: Yakar'ın Bişkek'te tarihî bir mekânda çekilmiş görüntüsü (Kırgızistan; Foto: C. Alyılmaz)

YAKAR, “Türk dünyası sevdalısı”dır; nitekim o, otuz yıla yakın bir süreden beri aralıksız olarak Türk dünyasının farklı bölgelerine giderek Türk anıtlarının ve yazıtlarının, Türk kültür ve uygarlık eserlerinin fotogrametrik belgelemelerini yapmakta; epigrafik belgelemelere de önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. O, bir epigraf / yazıt bilimci olmamasına rağmen eski Türk yazıtlarıyla ilgili çok önemli bilgi, bulgu ve belgeye sahip olan; eski Türk yazıtlarıyla ilgili son çeyrek yüzyılda yapılan çalışmaların büyük bölümünün içinde yer alan veya bu çalışmalara tanıklık eden bir bilim adamıdır.

Foto 44: Yakar'ın fotogrametrik belgelemesini yaptığı Köl Tigin Yazıtı'na ait bir parça ile çekilmiş görüntüsü (Moğolistan; Foto: C. Alyılmaz)

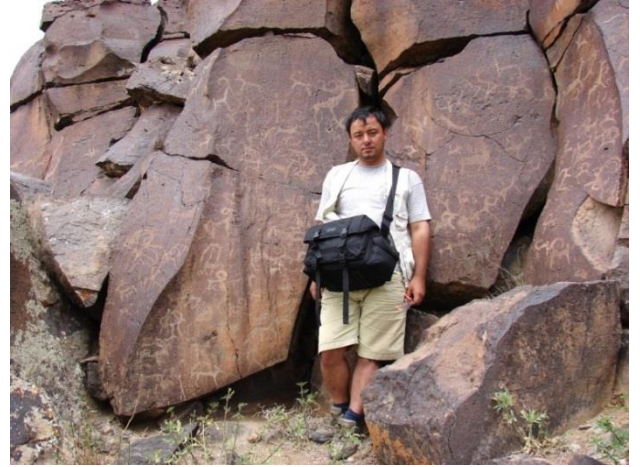

Foto 45: Yakar'ın fotogrametrik belgelemesini yaptığı petroglif alanlarından birinde çekilmiş görüntüsü (Moğolistan; Foto: C. Alyılmaz)

YAKAR'ın belgelemelerini yaptığı eski Türk anıtları ve yazıtlarıyla ilgili fotoğraflara vd. belgelere pek çok bilimsel - akademik yayında (kitapta, makalede, bildiride) yer verilmiştir.¹¹

Foto 46: Yakar'ın C. Alyılmaz ve Ts. Battulga ile Gobi Çölü'nde GPS ve harita yardımıyla yön bulmaya çalışırken çekilmiş görüntüsü¹²

⁹ YAKAR'ın irticalen şiir söylediği, çok nüktedan olduğu, fotogrametrik ve epigrafik araştırma ve incelemeler sırasında bazı anları şiirle ifade ettiği ve bunların bir kısmının ekip arkadaşları tarafından yazıya geçirildiği bilinmektedir. Eski Türk anıtları ve yazıtlarıyla ilgili çalışmalar hakkında tarihi belge niteliği de taşıyan bu şiirlerin de yayımlanması son derece yararlı olacaktır.

¹⁰ YAKAR, bilimsel-akademik çalışmalarının yanında uzun yıllardan beri sosyal sorumluluk projeleri gerçekleştirmekte; zor durumda olan vatandaşlara, eğitim kurumlarına vd. gönüllü olarak yardımlar yapmaktadır.

¹¹ Konuyla ilgili olarak yazıt bilimiyle ilgili birkaç yayına bakmak bile yeterli olacaktır: Alyılmaz, (2011), Alyılmaz, (2015), Alyılmaz, (2016), Alyılmaz, (2021, 2024); Alyılmaz vd., (2010); Alyılmaz vd., (2010); Yakar vd., (2009a); Yakar vd., (2009b); Yakar vd., (2013); Yakar vd., (2017a); Yakar vd., (2017b).

¹² Türk ve Moğol bilim adamları Cengiz ALYILMAZ Başkanlığı'nda Gobi Çölü'nde eski Türk anıtları ve yazıtlarıyla ilgili araştırma ve incelemeler yaparken “yol olmadığı için” zaman zaman yollarını kaybetmiş; YAKAR, engin mesleki bilgi, birikim

Foto 47: Yakar'ın C. Alyılmaz ile Bakü'de Şehitler Hiyabanı'nda çekilmiş görüntüsü
(Azerbaycan; Foto: Semra Alyılmaz)

İçinde yaşanan dünyada (bu bağlamda da ülkemizde) ne yazık ki gerçek bilim insanlarının değerleri hayattayken çoğunlukla bilinmemekte; öldükten sonra değerleri anlaşıncı da büyük pişmanlıklar duyulmaktadır. YAKAR'ın değerinin gerektiği gibi bilindiğini, ondan ve eserlerinden yeterince yararlanıldığını belirtmek ne yazık ki güçtür. YAKAR ve ekip arkadaşlarının uzun zamandan beri farklı ülkelerdeki eski Türk anıtlarının ve yazıtlarının fotogrametrik ve epigrafik belgelemeleriyle ilgili “maddi güçlükler”le yürüttükleri çalışmaları / projeleri mutlaka desteklenmelidir.

Foto 48: Yakar'ın Bakü'de çekilmiş görüntüsü
(Azerbaycan; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 49: Yakar'ın Uybat Bölgesi'ndeki bir kurganın dikili taşı önünde çekilmiş görüntüsü
(Rusya Federasyonu / Hakasya Özerk Cumhuriyeti; Foto: C. Alyılmaz)

Foto 50: Yakar'ın Urumçi'de çekilmiş görüntüsü
(Çin Halk Cumhuriyeti / Uygur Özerk Bölgesi; Foto: C. Alyılmaz)

Genç araştırmacılara yol göstermesi, kılavuzluk etmesi bakımından YAKAR'ın bilimsel-akademik çalışmalarını ve anılarını içeren müstakil kitaplar hazırlanıp çok dilli olarak yayımlanmalıdır.

YAKAR'ın adı görev yaptığı üniversitede ilgili bir birime, doğum yerinde bulunan caddeye / sokağa ve okuduğu okullardan birine verilmelidir.

Çatışma Beyanı

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Alyılmaz, C. (2001a). Dünü ve bugünü ile Moğolistandaki Türk anıtları projesi (I), *Orkun Dergisi*, 40, 40-43.
- Alyılmaz, C. (2001b). Dünü ve bugünü ile Moğolistandaki Türk anıtları projesi (II), *Orkun Dergisi*, 41, 31-35.
- Alyılmaz, C. (2001c). Dünü ve bugünü ile Moğolistandaki Türk anıtları projesi (III), *Orkun Dergisi*, 42, 39-44.
- Alyılmaz, C. (2003). (Kök) Türk harfli yazıtların epigrafik belgelemelerinde uygulanacak yöntemler ve teknikler [Bildiri sunumu]. II. El Aralık Türk Tsvilizatsiyası Kongresi / II. Uluslararası Türk Uygarlığı Kongresi / Second International Congress on Turkic Civilization, Bışkek.
- Alyılmaz, C. (2003). Bugut Yazıtı ve anıt mezar külliyesi üzerine. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 3, 11-21.
- Alyılmaz, C. (2006). Kırgızistan'daki (Kök) Türk harfli yazıtların bugünkü durumu. *Journal of Turkic Civilization Studies*, 1(2), 17-27.
- Alyılmaz, C. (2007). (Kök) Türk harfli yazıtların izinde. *KaraM Yay.*
- Alyılmaz, C. (2010, 18-20 Kasım). Yazıt bilimi ve eski Türk yazıt bilimi [Bildiri sunumu]. I. Uluslararası Uzak Asya'dan Ön Asya'ya Eski Türkçe Bilgi Şöleni.
- Alyılmaz, C. (2011). (Kök) Türk harfli yazıtlar. *Türk Yurdu*, 31(287), 25-31.
- Alyılmaz, C. (2015). İpek yolu kavşağının ölümsüzlük eserleri. *Atatürk Üniversitesi Yay.*
- Alyılmaz, C. (2016). "Gobu"stan'ın gizemi ("Kıpçaklar"a giden yol). *Ankara: Bitlis Eren Üniversitesi Yay.*
- Alyılmaz, C. (2016). Uluslararası Türk Akademisi ve Altay Cumhuriyeti'ndeki eski Türk yazıtları albümü adlı eser üzerine. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 56, 657-690.
- Alyılmaz, C. (2021, 2024). Bilge Tonyukuk yazıtları. *TDK Yay.*
- Alyılmaz, C. vd. (2001d). Moğolistandaki Türk anıtları projesi albümü / Album of the Turkish monuments in Mongolia. *TİKA Yay.*

- Alyılmaz, C., Alyılmaz, S., & Yakar, M. (2010). Measurement of petroglyphs (rock of arts) of Qobustan with close range photogrammetry. *International Archives of Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences*, 38(5), 29-32.
- Alyılmaz, C., Yakar, M., & Yılmaz, H. M. (2010). Drawing of petroglyphs in Mongolia by close range photogrammetry. *Scientific-Research and Essays*, 5(11), 1216-1222.
- Kılınç, A. (2021). Fuzûlî dîvânı (inceleme - tenkitli metin). *Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay.*
- Yakar, M., Alyılmaz, C., & Alyılmaz, S. (2017a). Using the close range photogrammetry technique in 3-dimensional work: History of obrukhan sample. *International Multidisciplinary Scientific GeoConference: SGEM*, 17, 347-355.
- Yakar, M., Alyılmaz, C., Telci, A., Baygöl, E., Çolak, S., Aydın, M., Alyılmaz, S., and Yılmaz, H. M., (2009a). 3D laser scanning and photogrammetric measurement of Akhan Caravansary. *Scientific Research and Essays*, 4(13), 1565-1568.
- Yakar, M., Orhan, O., Ulvi, A., Yiğit, A. Y., & Yüzer, M. M. (2015). Sahip Ata Külliyesi Rölöve Örneği. *TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası*, 10.
- Yakar, M., Alyılmaz, C., & Alyılmaz, S. (2017a). The Importance of Photogrammetric Methods in The Archiving of Cultural Heritage: Case of Şekerfuruş Mescid (Mosque). *International Multidisciplinary Scientific GeoConference SGEM*, 17, 287-294.
- Yakar, M., & Doğan, Y. (2017). Mersin Silifke Mezgit Kale Anıt Mezarı fotogrametrik rölöve alımı ve üç boyutlu modelleme çalışması. *Geomatik*, 2(1), 11-17.
- Yakar, M., Uysal, M., Toprak, A. S., & Polat, N. (2013). 3D modeling of historical doger caravansaries by digital photogrammetry. *The International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences*, 40, 695-698.
- Yakar, M., Yıldız, F., Alyılmaz, C., & Yılmaz, H. M. (2009b). Photogrammetric study for Sircali Medrese Door. In 9-th International Multidisciplinary Scientific GeoConference SGEM 2009 (pp. 879-884).

© Author(s) 2025. This work is distributed under <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>